

Norges Kristne Råd
KIRKENE SAMMEN

Lokalt økumenisk arbeid

2018

Skrevet av Knut Refsdal og Dag Nygård

www.norkr.no

Del 1: Kristne råd i den økumeniske bevegelsen

Innledning

Det lokale fellesskapet mellom kristne kommer til uttrykk på mange ulike måter:

- Fellesskapet innenfor den enkelte lokale menighet.
- Fellesskap mellom kristne enkeltmennesker i bibel- og bønnegrupper innenfor eller på tvers av ulik kirkelig tilhørighet.
- Gudstjenestefelleskap mellom lokale kirker.
- Organisert samhandling mellom kirkene for å løse utfordringer i lokalsamfunnet.
- Teologisk samtale mellom representanter for kirker og menigheter fra ulike kirkelige tradisjoner.

Denne artikkelen om lokalt økumenisk arbeid er først og fremst tenkt som et refleksjonsgrunnlag og en idébank til inspirasjon for lokale menigheter og deres ledere. Den kan brukes til både å bygge nytt, bygge ut og til reparasjon. Økumenisk arbeid er dynamisk. Intet lokalsamfunn er likt. Ulike tradisjoner og modeller for samarbeid har utviklet seg over tid. Hva som fungerer et sted vil ikke nødvendigvis gjøre samme nytte et annet sted.

Vi tror at samarbeidet mellom de ulike menighetene og organisasjonene krever en viss organisering. Her har det utviklet seg ulike mønstre. Rundt omkring i landet foregår det et utstrakt felleskirkelig samarbeid. At dette er organisert på ulike måter er helt naturlig. Tradisjonelt har mange byer og tettsteder hatt predikantringer der byens prester og pastorer møtes mer eller mindre regelmessig til samtale og bønn og for å initiere og gjennomfører lokale samarbeidstiltak. Andre steder er det etablert lokale kristne råd der utpekte representanter fra menighetene deltar og organiserer økumenisk samarbeid. Andre har ulike komiteer for faste arrangementer som f.eks. fellesmøter. Det overordnede er ikke nødvendigvis hvordan man samarbeider, men at man gjør det.

Når vi allikevel vil utfordre til å tenke gjennom muligheten for å organisere det lokale økumeniske arbeidet bedre, er det av tre grunner:

- Det er naturlig at kirker som har inngått i forpliktende samarbeid med hverandre på sentralt nasjonalt hold også lar dette få lokale uttrykksformer.
- En mer formell organisering gjør det lokal-økumeniske arbeidet mindre personavhengig og knytter det tettere til menighetenes strukturer.
- Det gir bedre muligheter til å knytte det lokale til det nasjonale og internasjonale.

Kristne råd

Kristne råd - såkalte *councils of churches* - er noe nytt i kirkens historie. Kirkenes Verdensråd ble stiftet i 1948, Konferansen av europeiske kirker i 1959 og Norges Kristne Råd i 1992. I dag finnes det nasjonale kristne råd over hele verden, alle verdensdelene har sine regionale råd og det finnes lokale kristne råd over hele verden. Før den moderne økumeniske bevegelse ble etablert organiserte kirkene sammenslutninger for spesielle og avgrensede oppdrag, for eksempel misjon og bibelspredning. Våre dagers kristne råd har ofte røtter i disse sammenslutningene. Når kirker kommer sammen som kirker - for felles tjeneste, vitnesbyrd, gudstjenestefeiring, studier og dialog - skjer det imidlertid noe nytt. Kristne råd er derfor noe mer enn sammenslutninger for spesielle og avgrensede oppdrag (Kessler & Kinnamon 2000: 1).

Norges Kristne Råd har som visjon:

«Norges Kristne Råd er et fellesskap av kirker, som har Bibelen som kilde og som inspirert av Jesu bønn: 'Må de alle være ett [...] for at verden skal tro' arbeider for å synliggjøre kristen enhet og engasjere til felles vitnesbyrd og samhandling» (Norges Kristne Råd 2006a: paragraf 1).

Denne selvforståelse ligger til grunn for medlemsamfunnenes engasjement i NKR og utkrystalliserer seg i formålsparagrafen som inneholder følgende punkter:

Rådets formål er å:

- fremme gjensidig forståelse, respekt og samhandling lokalt og nasjonalt mellom kristne kirker og trossamfunn, inspirert av Jesu bønn: «Må de alle være ett».

- fremme forståelse for kristen tro, moral og kultur i samfunnet og styrke kristent nærvær i det offentlige rommet.

- fremme samarbeid om kirkens misjonsoppdrag lokalt, nasjonalt og globalt.

- fremme respekt for religionsfrihet og menneskerettigheter, både i lovgivning og praksis på alle plan.

- arbeide for å bryte ned barrierer mellom mennesker og skape rettferdighet og fred.

- arbeide for å verne skaperverket mot ødeleggelse for at alle kan erfare livets fylde.

- ivareta medlemmenes felles interesser overfor det offentlige og å være et kontaktledd og bistå medlemmene i felles spørsmål av juridisk og forvaltningsmessig art i forhold til det offentlige.

- medvirke internasjonalt til å skape og utvikle gode relasjoner mellom kristne trossamfunn.

- delta i økumeniske organisasjoner og i interreligiøse organer og sammenhenger, samt representere rådet i disse. Før vi går spesifikt inn på kristne råd vil vi si noe om den bredere teolog-iske konteksten for økumenikk, det som så å si er grunnlaget for at vi i det hele tatt organiserer kristne råd.

Ordene *økumenikk* og *økumenisk* kommer fra det greske ordet «oikoumene» som i Det nye testamentet blir brukt om både det romerske imperium (for eksempel Luk 2:1) og hele verden (for eksempel Matt 24:14). Etter hvert kom ordet til å referere til «hele kirken», i motsetning til «det som er atskilt fra denne», eller til «hele kirkens tro», i motsetning til det som er «delvis».

I vår tid refererer ordet *oikoumene* til en kristen bevegelse som er opptatt av kirkens enhet og fornyelse og kirkens relasjon til Guds forsonende og fornyende misjon i hele skapelsen - og av å se disse to anliggende i sammenheng (Kinnamon & Cope 1997: 1).

Guds hensikt er helhet for alt det skapte og Gud har kalt kirken til å være en forsmak på den nye skapelsen, et tegn på Guds hensikt og mål med alt det skapte og en tjener kalt til å ta del i Missio Dei for å hele brutte relasjoner og være et tegn på Guds kraft til å forene. Økumenikk handler derfor om å arbeide mot alle former for atskilthet og splittelse slik at Guds forsonte fellesskap kan bli synlig i hele oikoumene, i alt det skapte. Av dette følger det at den økumeniske bevegelse er opptatt av både kirkens enhet og fornyelse og av verdens enhet og fornyelse. Den vektlegger at hele skapelsen er kalt til et forsonet fellesskap og at kirken er et verktøy for å nå dette målet. Det endelige målet handler derfor om at hele skaperverket skal bli forløst (Tjørhom 2005: 22) og derfor har engasjement for fred, rettferdighet og vern om skaperverket alltid vært sentrale punkter på en økumenisk agenda.

Økumenikken hviler på overbevisningen om at kristne er forbundet med hverandre på grunn av Guds handling i Kristus. Enheten mellom oss som kristne er ikke noe vi har skapt, men det er noe som er gitt oss fordi kirken er Guds og kirken er én. Enheten er derfor en gave, samtidig som det er vår oppgave å gjøre denne enheten synlig. Derfor handler økumenikk om arbeid for å gjøre kirken enda mer lik den kirken vi bekjenner oss til (Kessler & Kinnamon 2000: 7).

Tradisjonelt har man gjerne skilt mellom to former for økumenikk: Kirkeøkumenikk, som handler om at offisielle representanter fra kirker samarbeider, dette kalles også konsiliær økumenikk, og allianseøkumenikk der enkeltpersoner og grupper innen kirkene som har tillit til hverandre samarbeider om ulike formål. I Norge kan Norges Kristne Råd plasseres innenfor kirkeøkumenikken, mens Norsk Råd for Misjon og Evangelisering (NORME) er det viktigste uttrykket for allianseøkumenikken. Som sagt er kristne råd noe nytt i kirkens historie. Ikke lenge etter Kirkenes Verdensråds stiftelse i 1948, ble det derfor behov for å presisere forståelsen av hva dette rådet er og hva det

ikke er. Det viktigste forsøket på en slik presisering, finner vi i det såkalte Toronto Statement fra 1950. Noen sentrale punkter i dette dokumentet, som også er viktige for nasjonale og lokale kirkeråd, er følgende:

- Et råd er ikke og må aldri bli en «superkirke» eller en «verdenskirke». Dette betyr blant annet at medlemskirken må være trygge på at rådet aldri kommer til å fatte avgjørelser for dem. Denne retten ligger helt og holdent på kirkene selv.

- Hensikten med et kristent råder ikke å forhandle om sammenslåinger eller unioner av kirker. Dette er noe som kun kan gjøres av kirkene selv, på deres eget initiativ. Rådets rolle er å bringe kirkene inn i en levende kontakt med hverandre og legge til rette for samtaler om kristen enhet og hva dette betyr for kirkene.

- Et råd er ikke basert på en spesiell forståelse av hva det vil si å være kirke. I rådet er det tvert imot plass for ulike kirkers ekklesiologi så lenge de er villige til å ta del i den økumeniske dialogen som finner sted.

- I et råd er det plass for ulike syn på hva kristen enhet handler om. Poenget med rådet er igjen å legge til rette for interaksjonen mellom kirkene med ulike standpunkter (World Council of Churches 1950: 2-3).

Et kristent råd kan bli definert som en frivillig sammenslutning av separate og uavhengige kirker innenfor et geografisk område - som oftest i en verdensdel eller et land, men det kan også være lokalt - som gjennom sine medlemmer søker å manifestere sitt fellesskap med hverandre, å engasjere seg i felles vitnesbyrd og tjeneste og å arbeide mot en større synlig enhet (Kessler & Kinnamon 2000: 1).

Et kristent råd er, som sagt, ikke en kirke og skal ikke gjøre en kirkes oppgave. Samtidig springer et kristent råd ut fra et kirkelig mandat, noe som betyr at virksomheten skal preges av hva det betyr å være en del av kirken i verden: «Our existence is rooted in what it means to be church. Therefore, we should be shaped by certain ideas about the nature and mission of the church» (Kessler & Kinnamon 2000: 33).

Et kristent råd kan best bli forstått som et fellesskap av kirker. Det betyr at et kristent råd er noe mer enn en organisasjon eller en sammenslutning av personer, organisasjoner eller kirker som er organisert for å utføre spesielle oppgaver av felles interesse. Det er ikke hva man gjør sammen som er det essensielle for et kristent råd, men hva man er sammen. Strukturene i et økumenisk råd er kirkenes instrument til å fremme fellesskapet seg i mellom (Kessler & Kinnamon 2000: 19).

Kristne råd er, innen den økumeniske bevegelsen, de viktigste uttrykkene for kirkenes engasjement for kristen enhet og felles vitnesbyrd og samhandling. Samtidig er det også helt sentralt i et kristent råd at det er medlemskirkenes forhold til hverandre som er viktigst, ikke deres forhold til rådet som sådan. Et kristent råd forstås derfor best som et fellesskap av kirker som sammen er på vei mot en større synlig enhet. Rådet har en struktur og en organisasjon som har til hensikt å tjene som et instrument for kirkene på deres vei mot et dypere fellesskap i enhet, vitnesbyrd og samhandling. Derfor er det også slik at om kirkene ser på det kristne rådet mer som «dem» enn som «oss», mer som «den organisasjonen» enn som «vårt fellesskap», er økumenikk radikalt misforstått. Det samme er tilfelle når et styre eller en annen arbeidsgruppe i et kristent råd på et møte stort sett blir enige om hva rådet skal gjøre framfor hva kirkene skal gjøre sammen gjennom rådet. I slike tilfeller blir økumenikk fort et tillegg til det «egentlige», eller enda verre; en trussel mot egen identitet (World Council of Churches 2012: 1).

Rådets oppgave er å være et instrument, som har til hensikt å holde forpliktelsene man har gitt hverandre som kirker, levende, og oppmuntre til dypere økumenisk samarbeid, erfaring og forståelse. (Kessler & Kinnamon 2000: 2).

Det at et kristent råd primært bør forstås som et fellesskap av kirker, får også følger for hvordan man evaluerer arbeidet i rådet:

- Tjener rådets arbeid og struktur til å bygge fellesskapet mellom kirkene?

- Setter rådets struktur kirkene i stand til å lære hverandre bedre å kjenne?

- Legger rådets arbeid opp til at alle kirkene er likeverdige bidragsyttere i fellesskapet?

- Har vedtak i rådet fokus på hva rådet skal gjøre eller på hva kirkene sammen skal gjøre gjennom rådet? (Kessler & Kinnamon 2000: 21).

Medlemskap i et kristent råd forutsetter ikke nødvendigvis full gjensidig anerkjennelse av andre kirkers lære eller praksis eller at man må se på «andre medlemskirker som kirker i den sanne og fulle betydningen». Kristne råd eksisterer tvert imot for at ulike kirker kan bringes inn i en levende kontakt med hverandre. Dette er det unike med kristne råd: De legger til rette for fellesskap mellom kirker som ikke er i stand til å anerkjenne og akseptere hverandre fullstendig (World Council of Churches 1950: 3).

Når det er sagt må det også sies at medlemskap i et kristent råd innebærer:

- En anerkjennelse av at de andre medlemskirkenes også tilhører Kristus og bekjenner ham, selv om denne bekjennelsen kan ha radikalt ulik form.

- En anerkjennelse av at medlemskap i Kristi kropp er mer omfattende enn medlemskap i ens egen kirke.

- En erkjennelse av at man i de andre kirkene gjenkjenner sentrale elementer i den ene kirke. Dette innebærer i neste omgang at alle medlemskirker kan se seg selv som både mottakere og givere i rådets fellesskap (Kessler & Kinamon 2000: 21-22).

I dokumentet «Common Understanding and Vision for the World Council of Churches» identifiserte Kirkenes Verdensråd ni kjennetegn på hva medlemskap i et kristent råd innebærer:

- å være med i et fellesskap som også har sin egen stemme. Selv om kirkene står fritt i hvordan de forholder seg til uttalelser fra rådet, er de forpliktet til å ta på alvor det rådet sier på vegne av fellesskapet.

- en forpliktelse til å implementere i egen sammenheng det man har blitt enige om i rådet.

- deltakelse i et fellesskap av deling og solidaritet, der man støtter andre medlemskirker i deres behov og vanskeligheter og der man gleder seg over hverandres gleder og håp.

- en forståelse av at vi deler kirkens oppdrag, noe som tilsier varsomhet med å operere på egen hånd.

- å bli del av et fellesskap med vekt på gudstjenestefeiring og bønn sammen med andre kirker.

- å ta aktivt del i rådets arbeid og følge opp sine forpliktelser (World Council of Churches 2006).

- en forpliktelse til å implementere i egen sammenheng det man har blitt enige om i rådet.

- deltakelse i et fellesskap av deling og solidaritet, der man støtter andre medlemskirker i deres behov og vanskeligheter og der man gleder seg over hverandres gleder og håp.

- en forståelse av at vi deler kirkens oppdrag, noe som tilsier varsomhet med å operere på egen hånd.

- å bli del av et fellesskap med vekt på gudstjenestefeiring og bønn sammen med andre kirker.

- å ta aktivt del i rådets arbeid og følge opp sine forpliktelser (World Council of Churches 2006).

Det fellesskapet medlemskirker erfarer i et kristent råd er ikke statisk, men noe dynamisk som forhåpentligvis både endres og fordypes som et resultat av å være del av fellesskapet.

Det er sant at ingen medlemskirker i et kristent råd må endre verken sin ekklesiologi eller teologi på andre måter som en konsekvens av medlemskap i et råd. Samtidig er det også slik at kirkene gjennom fellesskapet i rådet og dialogen som finnes der, bør forvente - eller til og med: kreve - at de blir utfordret til en dypere og mer kostbar forpliktelse til økumenikk. Da kan det også hende at man blir møtt av livets Gud - og forandrer seg! (Kessler & Kinnamon 2000: 24-25; Tveit 2001: 310). Sånn sett bygger et økumenisk fellesskap ikke bare på hva kirkene kommer fra og hva de faktisk er, men også på hva de er kalt til å bli.

Hovedpoenget i denne sammenhengen er at kristne råd representerer de kanskje viktigste læringsarenaene for at gjensidig ansvarlighet skal utvikles og ivaretas. I den daglige virksomheten i et kristent råd, er kirkene i en kontinuerlig prosess der slike kvaliteter læres slik at en dypere forpliktelse til økumenikk kan utvikles.

Enhet verken er synonymt med eller avhengig av enighet. Enheten ekskluderer også uniformitet fordi enheten er gitt i og med mangfoldet (Hegstad 2009: 180; Tjørhom 2005: 54). Vi er ett fordi vi alle er gjenstand for Guds kjærlighet og nåde. Samtidig skal ikke teologisk uenighet bli ignorert. Derfor skal vi, fordi vi er ett i Kristus og i respekt for hverandres ulikheter, søke dialog og om mulig felles uttrykk. Troen på at det er Gud som har bundet oss sammen, ikke vi selv, gir styrke til å sitte ved samme bord, selv i stor uenighet.

Et kristent råd skal derfor være både et møtested for kirker og en arena for å bygge gjensidig forståelse og respekt. Dette gjelder også dialog om de vanskelige spørsmålene som skiller kirkene.

Del 2: Tips til samarbeid

Det finnes mange måter å samarbeide på. I denne vil vi sortere tipsene i tre hovedbolker:

- Markering av spesielle dager og/eller høytider.
- Teologiske samtaler.
- Felles diakonale tiltak.

De store kristne høytidene er en flott anledning til å skape blest omkring det kristne nærvær i lokalsamfunnet. Julen har fått sin form som en familiehøytid, mens adventstiden og de store høytidene påske og pinse i større grad inviterer til markering og feiring.

Markering av spesielle dager og/eller høytider

BØNNEUKEN FOR KRISTEN ENHET
Bønneuken for kristen enhet har på den nordlige halvkule tradisjonelt blitt holdt 18.-25. januar. På den sørlige halvkule er januar feriemåned, og kirkene der finner derfor andre tider til Bønneuken, for eksempel omkring pinse. Selv om det betyr mye at man vet at man er del av et større internasjonalt samtidig bønnefellesskap, er ikke datoene det viktigste. Derfor er formålet viktigere enn dato.

NKR oversetter materiell for bønneuken til norsk og gjør dette tilgjengelig på hjemmesiden. Materialet inneholder bibeltekster, kommentarer, bønner og og forslag till ordning for en gudstjeneste. Materialet er enhjelp til å markere fellesskap mellom kirkene.

KVINNENES INTERNASJONALE BØNNEDAG

Den internasjonale bønnedagen er et internasjonalt økumenisk initiativ av kvinnelige kristne legfolk. Mottoet er: «Opplyst bønn og bønn med handling» («informed prayer and prayerful action»). Dagen feires hvert år i over 170 land på den første fredagen i mars. Bevegelsen har som mål å samle kristne kvinner

av ulike raser, kulturer og tradisjoner til en årlig felles bønnedag, så vel som i nærmere fellesskap, forståelse og handling ellers i løpet av året. Arbeidet med å utvikle materiell går på omgang mellom nasjonale komiteer i de ulike landene som deltar. Materiell er tilgjengelig på NKRs nettside.

BIBELDAGEN

Bibeldagen blir av mange norske kirkesamfunn feiret i forbindelse med Såmannssøndagen eller -lørdagen (for adventistene). Bibeltekstene handler denne dagen om Guds ord som såkornet og såmannen som sprer det.

Bibeldagen er en fin anledning til felles markering av Bibelens verdi og av det bredeste og viktigste felleskirkelige økumeniske samarbeidsprosjektet vi har: Det norske Bibelselskap og det nasjonale og internasjonale arbeidet for bibeloversettelse, bibelbruk og bibelspredning.

Mange steder markeres derfor Bibeldagen og bibelmisjon med felleskirkelige arrangementer enten med felles gudstjeneste om formiddagen eller eget kveldsarrangement. Bibelselskapet utarbeider materiell og forslag til innslag i gudstjenesten og kan ofte være behjelpelig med å finne frem til aktuelle talere.

PÅSKEFEIRING

Påskeferien har for mange blitt tid for ferie til fjells eller i utlandet. Oppslutningen om gudstjenestene har blitt mindre. Flere steder har en eller flere menigheter samarbeidet om felles gudstjenester. Alle høytidsdagene i påsken inviterer til felleskirkelig samhandling.

- Skjærtorsdag: Felleskirkelig nattverd-gudstjeneste. På ulike steder har protestantiske frikirker tradisjon for felles nattverd-gudstjeneste.

- Langfredag: Korsvandring. I stadig flere byer og tettsteder etablerer tradisjonen med økumenisk

korsvandring der et stort kors bærer gjennom gattene og det gjøres stopp for forbønn langs ruten.

- 1. og 2. Påskedag: Feiring av oppstandelsen. 2. påskedag kveld være en fin tid å samles for felleskirkelig feiring av oppstandelsen.

PINSEFEST- KIRKENS FØDSELSDAG

Pinsen inviterer til felleskirkelig markering av ånd og liv, fest, glede og inspirasjon til å stå sammen om kirkens misjonsoppgave.

ALLEHELGENSDAG

Fellesskap i takk, ettertanke og håp. Kulturkveld med salmer og sanger om håp.

ADVENT OG JUL

Økumeniske kulturarrangementer, konserter med lokale sang- og musikkrefter fra de ulike menighetene.

ANDRE SÆRSKILTE DAGER

- 1. nyttårsdag: Felleskirkelig forbønngudstjeneste.
- I forbindelse med kulturdager og festivaler, by- og bygde-dager kan det kristne kirke- og organisasjonslivet presenteres på stand, gjennom felles gudstjenester, gjerne i friluft når det ligger til rette for det.

Teologiske samtaler

Hvorfor ikke snakke sammen? NKR har mange ressurser på sine nettsider som egner seg godt for økumenisk dialog i lokale sammenhenger, blant annet:

- «Sammen på vei mot livet: Misjon og evangelisering i landskap i endring» utgitt av Kirkenes Verdensråd.
- «Takt og tone» for økumenisk samarbeid.
- En samtaleguide for å legge til rette for samtaler om hva ulike forståelser av ekteskap mellom likekjønnede gjør for relasjonene mellom kirkene (omtalt annet sted i årsskriftet).

Felles diakonale tiltak

TJENESTETILBUD TIL LOKALSAMFUNNET

- Andakter ved for eksempel syke- og alderhjem, sykehus, fengsler o.l. I samarbeid med helse og- omsorgstjenesten i kommunen kan man utvikle et tilbud om andakter og sangstunder for beboere på institusjoner i kommunen.
- Skolegudstjeneste til jul som økumeniske gudstjenester.

- Katastrofehåndtering og sorgarbeid.

DIAKONI

- Kirkens Nødhjelps fasteaksjon: Kirkens Nødhjelp er de protestantiske kirkenes og tilhørende organisasjoners felles samarbeidsprosjekt for internasjonal diakoni. Fasteaksjonen er en årlig «dør-til-dør»-innsamlingsaksjon. Mange steder er det konfirmantene som går med bøsse. Andre steder organiseres bøssebæringen som et lokalt økumenisk fellestiltak.
- Engasjement for flykninger og asylsøkere, bostedsløse, rusmiddelbrukere.